

MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA *é. aug. 17. 1885.*

Nádasdy-pályamű.

g. 1

VII.

Róza.

(Bátyamunka az elbestélt költéséigre.)

Motto:

"Aurea prima sata est."
(Ovidius)

I.

I

Előre, csak előre,
Nagy messze még a cél;
Tovább, tovább mindesjre,
Gyorsan mi ként a sél.
Petőfi.

Mint óriás sziklatorony,
Mely az égbe fölmutat
Itl tőpartján a Badacsony
Eltakarva a holdat.
Most bukik föl a gerincze
Méltóságos alakja,
Mely a tájat széttelintre
Aranyszínnel bevonja.

2.

Kis lakáll a Badacsonynak
Felhőburokolt tetején,
Erkélyét a kicsiny háznak
Körülfontja a repszékny.
Mint ha volna földi trónja
A fölséges szellemnek,
Mint ha égi trónja volna
A föld legzsebb lényének.

3.

Ragyog a hold az ég belyén,
Csillagtábor környezé,
Az erkélyen zokog a lány
Sűrűn hullnak könnyei.
Holdsugár és lány könnye
Elleutétben állanak,
Hogyan fér e kettő ösöré
Im' itl a magyarázat.

4.

Róza volt a vármegyének
A legzsebbik rózsája,
Mindenki a nagy természet
Csodájának mondotta.
Büszke magas homlokára
Hollófürte hullt alá,
Főtét, kerék szeme párja
A villámot hordozá.

5.

Flangja édes, stáva ékes,
Gondolatja tiszta volt;
Pisiny ajka a negédes
Nem hordott csak lágy mosolyt.
Törő keble az egethez
Hőimákat nebegett,
Párására, a ki éret,
Bájjainak rabja lett.

6.

Most is ott áll mordulatlan,
Szende arca oly nyugodt,
Bárha lelke mondhatatlan
Értelmektől zaklatott.
Olyan ő mint a tengertő,
Mely ott ahol háborog
Haltaj fékkel hullámoké,
Máshol csendes és nyugodt.

7.

Elmerengve, ábrándozva
Gyakran áll az erkélyen,
Le-le néz a Balatonra
Oly epedve, oly mélyen--
Néha néha fölüldeli
A közelet pártosip,
Amely híven zengicséli
Szíve titkos vágyait.

8.

Tizenötötör üdvözlé bár
Érő szíve a tavaszt,
Mégis olyan remegve áll
Hogy megrosten a haraszt.
Vágytelt keble elfogult lesz
Szeme, szíve, arca ég,
Oly különös érzést érez,
Amint nem érzett még.

9.

Ea haraszt hogy megrosten
Délre ifjú üdvözlé,
Amint szíve titkon érzett
Most egytérre megéri ti.
A szép ifjút amint látja
Ábrándjából föleszmél,
Futna: vágya visszatartja,
Míg az ifjú egy beszél:

10.

„Ne fuss tölem legszébb rózsá,
Ne hagyd el szent helyet,
Hallgass rám az imádóra,
Ki csak érted élhetek,
Hallgass rám az eszedelőre,
Nem vagyok én idegen,
Te vagy az én lelkeim öre,
Csak te érted vesztéivem.

11.

Meglátalak és lelkeddel
Az én lelkeim összeforrt;
Búsra remény, hiú kétely
Tartotta az ifjú kort,
Mely fölöttem hogy lerajlott
Csak te néked köszönöm,
Mert a tudat éltet adott:
Érted halni is öröm.

12.

„Aunde magas szárnyazásod
Főled engem elriaszt.
Hallottad a pástorsípót,
Mely üdvözle és tavaszt,
Hallottad-e Keserűsét
Méta-búsán mely zokog?
Oh! ha egykor megérthetted,
Kit illettek e Dalok.

13.

Dicső leány, magasra hölgy,
Tudd meg miért jöttem el.
Legyen tanúm az ég és föld
Tiszta stánderk verényel.
Mindeu remény hajótörés,
Nincsen mentő hatalom!
Elbúcsúzni mindörökre
Töttem hozzád angyalom.“

14.

„Ne így berrélj, én nem hiszem,
Flogyarármány verényfel.
Zárt koporsó az én szívem,
Szerelemmet zárja el.
Nincs hatalom, mely föltárja
A túlvilág titkait,
Az én elzárt szívem zárja
Soha többé nem nyílik.“

15.

Így a leány és szemébe
Önkénytelen könny folul;
Földmutat a sötét égbe,
Melyen felhő fornyosul.
„Villámterhes az ég boltja
Közeleg a felfeteg,
Menj, siess, térj nyugalomba.
De hisz még nem ismerlek...“

16.

„Forsüldörött, boldogtalan
Földönfutó vagyok én.
Ne is kérdezd, hogy ki voltam,
Mert nem bírtam a remény,
Flogy te kedves, drága angyal
Viszonszeress engemet
Mert a szegény a gazdaggal
Csak mesékben ért egyet...“

17.

Folytatná még his panaszát
Megtört hangon arifjú,
De a leány sárába vág:
„Ne légy olyan szomorú.
Lemondásod bús keséged
Elárulja előttem,
Ami kínos, gyötör téged:
Boldogtalan szerelem.“

18.

Él ne ítélj szavamért,
Bárki vagy is mindegy az.
Elnyerheti nálam a bért,
Koldús avagy hatalmas.
Érte minded viszonznom
Filtja súlyos végretem;
Nincs én nekem a karatom
Életem bár független.

19.

Egy kis régi papírszelet,
Mint keblemben hordozok,
Megmutatná ~~hű szívemnek~~
A elrejtett nagy titkok.
Töjj tehát föl az erkélyre
Akkor mindent tudni fogsz.
Tud-e lépcsőm eresztem le,
Töjj fel rajta, ne habozz.

20.

Magam is e lépcsőn szoktam
Lestrállani kertembe,
Miódön a nap hajnaltájban
Aranyosra festette.
Szép e vidék a Balaton
Legragyogóbb részre ez,
Hajnalt- avagy alkonypirban
A nap nekem kéjt szerez. " "

21.

Ingadorva lép az ifjú
A secsüngő hágyóra,
Olyan levert, oly szomorú,
Mint ha nem is ő volna.
És feljutva az erkélyre
Köze előtt térőre hull,
Enny: élvét nem remélve
Ezö szíve elszorul.

22.

Róza csak most vette észre,
Hogy mégis csak illetlen
Fölbocsátni az erkélyre
Férfiút, ki idegen.

Bár vesztélyböt hü Dajkója
Es az egész család
Életét sem véve számba
Megmentené úrnőjét.

23.

„Angyal!” szól az ifjú végre,
Ímde egy hang közbe vág:
- Ez lesz az én úrnőm férje
Ez kíséti el szobrát! -
„Ki az, ki oly túlvilági
Hangon mondja végtetét?
Rosa stellemek sokta járni
Házaiába, így szól a nép.

24.

Felelj, felelj e kérdésre,
Drága angyal, mert tovább...“
- Ez lesz az én úrnőm férje
Ez kíséti el szobrát! -
Íméseltén így szól közbe
A titkos hang rémesen,
Es az ifjú meglepetve
Mit sem tudja mit tegyen?

25.

Mosolyogva szólott Róza
Az ifjúhoz édesen:
„Lásd a népről nincs igaza,
Mert szobámban odáben
Van egy szifra madár, melyet
Detanított a család,
S közbeszólt, ha kiejtetted
Készítőközben a nevét.

26.

Ez a madár neve: „Angya!”
Hallod, hallod? most is szól.
De bagejünk föla tréfával,
Beszéljünk más dolgokról. “
” Igen, igen, egyetlennem,
Várvá várom parancsod,
Nincs elöttem lehetetlen,
Csupán ha te kívánod.”

27.

Szólsz az ifjú lelkesülten
A három újját tartja fel:
” Erte mi sem lehetetlen!”
Tsmételi esküvel.
E megható pillanatban
Mindem olyan csendes volt,
Róza is oly mondhatatlan
Nyugalommal válaszolt.

28.

” Anyám végső akarata
Leírva e papíron.
Tudom! olvass, szótól szóra
Ebben áll az én titkom:
, Az legyen majd az én férjem,
Ki idegen ég alatt
Önközűleg élthűen
Elkísérti szobromat.”

29.

Ila tehát nem hűt ábránd
Mi betölti szívét,
Ila lelkesül a csel iránt,
Mety kitűnve elöttes:
Ugy a siker reményében
Fog munkához, ne habozz! “
És az ifjú lelkesülten
Ekép szóla Rózához:

30.

» Még ha az ég pereméről
Kivánod az anyagot,
Ettelintve a veszélytől
Míg onnan is hasító k.
Ettel mindent megkísérlek
Es ha az ég erőt ad,
Szem varássa szerelmemnek
Kivívja szünk jutalmát

31.

A jövőnek reményében
Elfelelve multamat
Ettel küzdve lelkesültem
Az idegen ég alatt:
Vagy kivívom agyózelmet
Amit szívem hő remél,
Vagy pedig a bűntemet,
Ha nem győz a szenvedély.

32.

Szíved, bizalmadat bírom
S én áldom sorsomat ezért
Mert tégedet hő anyja lom
Kedelt számomra ki az ég.
Es hogy vágyam teljes árnyaljam
Ez lesz minden hájlszavam
A szellemis, tekintve:
,Elöre, csak, elöre!'

33.

Sok szenvedés van hátra még,
Mellyel meg kell majd küzdenem;
De mint eddig nem csüggedék,
Mert bíztatok a szerelem:
Azon leszek, hogy tégedet
Közám boldoggá tegyek;
S bár áldásod kísér:
,Nagy messze még a cél.'

34.

Ha visz egy új szélom felé
Kátérek bármily vést kötök,
Ki eddigis verérelé
Fris életem s horrad fűtött,
Mutatni fog utat, módot,
Amelyen majd haladhatok
Áldásától kísérvé:
,Tovább, tovább mindegyre.'

35.

Áterelmem szent szélpontja, lány,
Ki vágyaim határa vagy,
Horrad intérem hó fohám,
Hogy eufem hitlen el ne hagyj.
Mindem törekvésem speedig
Teléd ha irányul mindig
Elérve lenn a szél:
,Gyorsan miként a szél.'

36.

De ha a szors akaratja
Nőrtünk a ként végzetel,
Hogy a távol elsta kitör
Fartson ezán beünktel:
Legyen az én kis galambom,
Aki hirt hoz felőlem,
Ha majd kopog ablakodon
Vedd el tőle levelem.

37.

Amivel szilárd végzetünkkel
Kísérjük az ég arát,
Kár & bú mit szivem érez
Elrabolja nyugalmaát.
És most midőn elutazom
Legyen Szilárd a nevem,
Küzdelmiméit a jutalom:
Hír, dicsőség, szerelem.

II

És fölöttük és alattuk
És bennük is megnyvult.
Kisf. G.

[Faint mirrored handwriting from the reverse side of the page]

1.

Sötét felhők tornyosulnak
Elborítva az eget,
Gyér világa a villámnak
Világít egy keveset.
Pillanatra látni látój
Selymelia sötétség;
Fékvesszetteu rohan a nyáj
Rendetlenül szeptestét.

2.

Bömbölésök vad morajjal
Elhangyák a viharban,
Villám villám fötött nyargal
S lángostorként lecsattan.
Korbácsolva a vihartól
Fláborog a hóvise,
Zúgva omlik, hull a zápor
Szinte reny a föld bele.

3.

Nem tombol a vihar végre
Ez a tájon csenduratq,
A baráton hullámkeble
Ekkor csupán halk morajt.
Kélabúsán veggül belé
A pártorsip lág, dala
Mint ha búcsó dalát zengeté
Egy szomorú dallama.

4.

Róza pedig önkénytelen
Tsmét könnyet hullatott,
Hiss magányban lehetetlen
Kejteti a bánatot.
Szeme könnyes, keble sóhaj,
Szende arca halavány;
Nem ismer ő most más s'kajt
A szerelem hajnalán:

5.

Mint az ifjú rabja lemei,
Kit rabjává tön szive,
Kitől forró, hőn szeretni
Megtanult már kebele.
Mert fájdalom kéj és gyönyör
Szerelem azt, ki szeret,
Bár ha folyton kínos, gyötör
Egy lesújtó éretet.

6.

És a kétely, melynek lángja
Róza szívét égeti,
S a pártorsip hallatára
Megeredtek könnyei.
Tejcsokját kis kezébe
Hajtván búsan kesereg:
Vajjon bírja-e cserébe
szünetét, kit szeret?

7.

Tlyenkor a szorgos dalka
Vagy napkörben, mint éjjel,
Hogy ünnöjét vigasztalja
Mérés-máros bestéddel
Majda vég; lovagkorral
Hős regéket mondogat,
Majd megüdv és boldogságról
Levegője szent dalokat.

8.

„Róza mért vagy oly szomorú?
- Szólt egyszer a hű család-
szereplő az örökös bú
Fölötte lakhelyét.
Körülöttes fény és gyönyör,
Örökös itt a tavasz;
Tejcs mégis bánat gyötör
Mondd meg nekem, hogy mi az?”

9.

Boldog leszek, ha enyhitem
Szíved beusó bánatát;
Mondd el tehát és édesem,
Szíved, stóly, mi bánatja hát?
Hallgatsz. Talán ismeretlen
Értes gyötri lelkedet?
Mondj el nekem mindent hűven,
Megerőtöm a bűt veled.”

10.

„Tudd meg tehát édes dajkám
Micsodai lelkeset;
- Kemlesütre így szól a lány -
En egy ifjút szeretek.
Egy szer láttam tavasz fele
Először és utószor;
De nem jött még hír felőle
Arét varogok baskomor.

11.

Mintha minden kihalt volna
Aki élt e tájékon,
Elhullott a virág sirma,
Nem oly szép a Balaton.
Elnémult a pásztorsiponok
Audalító lágy dala;
Elköltöztek a madarak
Minden meg van változva. “

12.

„Szerelem biogyótri szíved,
Ez zavarja álmaid,
Itunde mint hogy nem ismered
A természet titkait:
Ünerödből neveled, bár
Antudatlan, bántod,
Mert a helyett, hogy vigadnál
A há' ifjút szeretod. “

13.

„Hűség! hűség! ezt kérdezi
Nizdelmek közt kebelém,
Ez is lelkes szent szerelem
Mint kérdezik szüntelen:
Nem válik-e örök büre
Kívem legközelebb érte,
Ez az ifjú néha - néha
Gondol-e rá, szeret-e? “

14.

„Eltető” láng a szerelem,
Melytől érte kebelünk
Új életre kel, szüntelen
Koldogságot érezünk,
A bánatot elostlatja
Elolvastó melege,
És a remény fény sugarára
Egy kejtő sötét helyébe.

15.

Részegítő, edes öröm
A szerelem érzete,
Nincsen olyan kínos a földön,
Mely mérkőznie bír vele.
Amor csókját élveztem én,
Elalattott mámorra,
S ábrándomból fölébredtem
Bám öröme váltóra. *

16.

Mert gyötörjed szüntelenül
- Oh nélkül is - magadat?
Hiszen akkor szerelemedből
Öröm helyett bánfakad.
Mert így van az, a szerelem
Tünető érzemény;
Légy szilárd és hidd el nekem
Megvigasztal a remény.

17.

„ Szilárd, Szilárd! ” sóhajtott Róza
Letörölve könnyeit,
S dajkájának hűn elmondja
Szilárd végső szavait.
És esőta a hű dajka
Barátságja vált néki,
Niót butgón vigasztalva
Megtanította remélni.

18.

Spállt az idő, sebes szárnyán
Elvitte már a telet,
A földülő hegyek hátán
Lágy zephyrok lengenek,
A baráton hullámkeble
Eldobta a jégköpenyt,
A terméket fölébredve,
Mert a tavasz megjelent.

19.

Ott kinn ültél az erkélyen
Róza és hú dajkája,
A természet szépségében
Némi vigaszt találva;
Egyre csak mind a ketten
Meglepetve főlkiált:
- Im, egy galamb! Szilárd köljő,
Hát a égnek, él szilárd! -

20.

És a galamb hogy lezálla
Redves terhel sluvé
Töle Róza, mig dajkája
A galambot eteti.
A mig a dajka örömeben
A galambbal szeged,
Addig Róza az erkélyen
Olvasa a levelet.

21.

Redves Rózám, leltem lelke,
Vedd vissza a levelem,
Elvézésért esedelve
Kavam hozzád emelem.
Hozzát a ki lelkesített:
"Fogj mintha hoz, net habozz!"
Hozzát visszi levelemet
Galambom a galambhoz.

22.

Még midőn a szív nem érte,
Bár a szív közel vala,
És a remény tünde képe
Látásra jött és ment tova:
Ifjú álmatk ringatónak
Életünknek hajnalán,
Álmaim be koronáztad;
Érted élttem én csupán.

23.

Óhómtalanszor lelkesültem
Dalra kelni általad,
Tuvoldámon lelkesültem
Tudtam a nagy dalokat.
Amint éretek mondhatatlan
Bánatot vagy örömet,
Tuvoldámon ha elfűjtam
Lelkem erőt merítetk.

25.

Ízép Olasz hon arán ege,
Legelőds rónája,
Rómjai közt a hitrege
Ősi híret fontartja.
Ős híre ve dicsősége
Mind elvitélő ködökkel,
Mely elvész a semmiségbe,
Hogy ha népe nem halad.

25.

Róma, Nápoly a művészet
Legragyogóbb tárháza,
Melyben amit neves, szépet
Elköt az ést világa
Fölhalmozva, egybeűjtve
Miga multa visszanéz:
Dicsfénytől lelkesülve
Állszellenül a művészt.

26.

Hideg köből kifaragva
Elkészítém szobrodat;
Mesterem azt mondta róla:
Isteni szép az alak.
De tudom, ha téged látva
Meglepetve mondaná:
Élet van e holt szoborba
A szerelem alkotá.

27.

Tudd meg, hogy a pástörlegény
Nem volt más mint jó magam;
Itunde szobrod elkészítvén
Mondhatom e boldogan:
Te vagy az én boldogságom,
Te vagy az én mindenem,
S karjaim, ha feléd tárom,
Megölel-e édesem?

28.

Hogy elmentem messze földre,
Utamit neked ígertem,
A te szavad lelkesítő
S a lepirított szerelem.
Messze földön tengeren túl
Elérve már a nagy szél
Mielőtt a hold megijul
Téged szilárd látni vél. "

29.

Most átadta a dobjának
Ez hű ifjú levelet,
S megvizsgálta nem e fáradt
Agalamb, vagy éhes még?
S miha dojka elmerülve
Olvasá a levelet
Elkészült egy más levélbe,
Elkészült a felelet.

30.

Stállt a galamb, sebes várnypán
Elvitte a levelet,
Az öröm a bújt félváltván
Köze ismét boldog lett.
Hélesebb volt boldogsága
Mint a völgyek rónái,
Es arcánál - mint varázsa-
Visszatérték rónái.

31.

Engbe hívös szello támadt
S végig leug a tájékon,
Floq magával illatárak
Le a völgybe szállitson.
Lem a völgyben sönde minden,
Még a tösem háborog,
Es mely stélén reuszeliden
Kinyat egy kis csolnakkal.

32.

A csolnakkban két alak van:
Spilárd és a kőszobor,
Selke várha nyughatatlan
Arca nyájas és komoly.
Elmerengve zúint éllé
Rég nem látott part felet,
Ráismerve ott honára
Flálainál nebegett.

33.

A Szadaerony büszke ormán
Díszes kertek pompáznak,
Melyek által át karolván
Csudben ^{áll} egy fehér flak;
Oda küldé kis galambját
Flirt cserélvi Rózához,
Ouan várja boldogságát:
A galamb mily válatot hoz.

34.

A galamb míg választ vára
Itt ül látszott az idő;
Szilárd lelkét büjje, vágya,
Mely keblében egyre nő,
Száz alakban is gyötörte.
Ugyre vigaszt keresvén
Füvelét elövette,
Folyó szelvényen keresvén.

35.

Büszkén, melán fejtá rajta
Sívó legköbb érzetét,
Melyben minden gondolatja
Tisztán visszatükrözék.
Ugyre jött, mit várva vára,
A galamb a levéllel.
Elolvasta; hű rózája
Várja égő reménytel.

36.

Mint ha sebes szárnya lenne
Ugy siet a hegyre föl,
Amint érez vágytelt keble
Edeni kő és zöngör.
Róza szintén jött elébe,
Mert sejtelve sáfalta,
Folyó Szilárd van lemezőlybe
Ráismert a nagy dalra.

37.

Látták egymás bosszúcsókban
Lelkük egyé olvadott,
Ei azonnala csolnákban
Megtértek a szobrot.
Boldogságban éltek aztán
Megtörtve bútorömel;
Ugy szerelmet látui - ritkán,
De leírni nem lehet!
